

RIKOSS

Poljudnoznanstvena revija s področja ljudi z okvaro vida

številka 2 / 2012

KOLOFON

RIKOSS

Poljudnoznanstvena revija s področja ljudi z okvaro vida
letnik 11, številka 2 / 2012
ISSN 1854-4096

Izhaja 4-krat letno v elektronski in zvočni obliki in je brezplačna.
Spletna stran: <http://www.zveza-slepih.si/rikoss/>
Izdaja: [Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)

Odgovorni in tehnični urednik: [Marino Kačič](#)
Uredniški odbor / sodelavci: Brane But, Jože Gregorc, Metka Pavšič, Jure Srebrovič,
Slavica Zupanič

V reviji se objavlja priporočila in izsledke testiranj nove specialne IKT opreme, strokovne članke o spoznanjih z relevantnih področij, možnostih za izobraževanje, delo, prosti čas, o izkušnjah v povezanosti/vključenosti, o osebnih življenjskih in delovnih izkušnjah ljudi z okvaro vida, njihovih svojcev, strokovnjakov vseh podpornih služb in drugo. Vsi prispevki so avtorizirani, avtentični in se nanašajo na področje "ljudje z okvaro vida".

=====
Avtorske pravice za prispevke, sprejete v objavo, pripadajo reviji Rikoss. Uredništvo si pridržuje pravico preurediti ali spremeniti dele besedila, če tako zahteva jasnost in razumljivost, ne da bi o tem prej obvestili avtorja. Avtorji prispevkov so odgovorni za avtentičnost besedila in svoja stališča.

© Revija Rikoss (ime, oblika in vsebina) je zaščiten z zakonom o avtorskih pravicah. Revija ali katerikoli njen del ne smeta biti razmnožena ali spremenjena v kakršni koli obliki (elektronski, zvočni, tiskani ali drugi obliki) brez predhodnega pisnega dovoljenja lastnikov avtorskih pravic: © Revija RIKOSS in Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije.

[Domov](#) [Uredništvo](#) [Naročite brezplačen Rikoss](#)

=====

KAZALO

1. UVODNIK: Otroci z okvarami vida in Zakon o uravnoteženju javnih financ
Red. prof. dr. *Darja Kobal Grum*, univ. dipl. psih.

2. AVTOPORTRET: Ladislav Humski
Igralec showdowna

3. POPOTNIŠKI UTRINKI: Na Triglav s svojimi nogami in izposojenim vidom
Marino Kačič

4. INTEGRACIJA: Zdravstveni delavci v odnosu do hendikepiranih pacientov
Raziskava med zdravstvenimi delavci in tistimi, ki jih izobražujejo
Slavica Zupanič

5. NOVOSTI IZ INVALIDSKEGA VARSTVA: Zakon za uravnoteženje javnih financ
Brane But

6. TESTIRALI SMO: VLC MEDIA PLAYER
Jožef Gregorc

7. DOBRO JE VEDETI: Nasmajano gledališče
Mateja Mlačnik, režiserka gledališča Nasmeh

8. NAMIGI IN NASVETI: Učinkovito iskanje z Googlom – tretjič, Zasebno brskanje po internetu
Brane But

9. OGLASNA DESKA: Igra povezuje osebe s posebnimi potrebami z večinsko populacijo
Slavica Zupanič

10. NOVIČKE: Lexmark svoje rešitve prilagodil slepim in slabovidnim. Izšel Windows 8. Mariborski študentje razvijajo dostopnost slepim na pametnih telefonih. AIM Aol instant messenger omogoča dopisovanje tudi z Gmail uporabniki. Olympus DM670 lahko služi kot zvočna kartica
Jure Srebrovič

1. UVODNIK: Otroci z okvarami vida in Zakon o uravnoveženju javnih financ

Avtorica: Red. prof. dr. *Darja Kobal Grum*, univ. dipl. psih.

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošljij komentar](#)

Logično vprašanje, ki se ob zgornjem naslovu pojavi, je seveda: kaj za božjo voljo imajo otroci, ki slabše ali nič ne vidijo, skupnega s tem, da se je država odločila varčevati. Kaj imajo skupnega s tem, da je država v krizi? Da je država rekla: stop zapravljanju. So mar zapravljali? So državo spravili v krizo s tem, ker hodijo v vrtce, v šole, na fakultete?

Branje Zakona o uravnoveženju javnih financ (v nadaljevanju ZUJF), ki ga je Državni zbor sprejel 11. maja letos (Uradni list RS, št. 40/2012, 30.5.2012) nam razkrije, da sta med 39 zakoni, ki se bodo zaradi varčevalnih ukrepov spreminjali in dopolnjevali vsaj dva, ki se dotikata omenjenih otrok. Prvi je Zakon o osnovni šoli (Uradni list RS, št. 81/06 – uradno prečiščeno besedilo, 102/07, 107/10 in 87/11; v nadaljevanju ZOŠ), ki v 69. členu (ZUJF) navaja, da: "... učenci s posebnimi potrebami, ki so bili vključeni v posebni program vzgoje in izobraževanja in so izpolnili osnovnošolsko obveznost, lahko ne glede na določbo prvega odstavka 55. člena tega zakona nadaljujejo izobraževanje v posebnem programu vzgoje in izobraževanja še največ 11 let, vendar največ do 26. leta starosti." Drugi pa je Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (ZUOPP-1, Uradni list RS, št. 58/11), o katerem ZUJF v 81. členu navaja, da se v 53. členu besedilo "1. septembra 2012.« nadomesti z besedilom »1. decembra 2012".

Kaj to pomeni in kaj bi lahko pomenilo v praksi?

Sprememba ZOŠ, ki zadeva slepe in slabovidne otroke z dodatnimi motnjami, okvarami ali primanjkljaji, bi lahko celo pozitivno vplivala na njihovo vključenost v posebni program vzgoje in izobraževanja. Zavod za slepo in slabovidno mladino bi jim lahko omogočil bolj kakovostno vključevanje v programe, kot so jim na voljo ta hip. Vsakršno vključevanje posameznikov, ki imajo poleg vidne še druge okvare, v programe, ki ne temeljijo primarno na doktrinah tiflopedagoške stroke, nima zelenega kakovostnega učinka na njihov vseživljenjski razvoj. O tem najdemo vrsto dokazov tudi v znanstveni literaturi.

Druga sprememba v ZUJF, ki se nanaša na ZUOPP-1, kaže, da bo ZUOPP-1 stopil v veljavo 3 mesece kasneje, kot je predvideno. Pri tem je treba poudariti, da gre za zamik zakona, ki še ni stopil v veljavo. V preteklih letih je bilo namreč s strani civilne družbe in različnih strok mnogo navora vloženega v pripravo zakona, ki se nanaša na otroke s posebnimi potrebami in s tem seveda tudi na slepe in slabovidne otroke. Čeprav sprejeta končna oblika ne zajema vseh konstruktivnih predlogov, ki so bili podani, lahko sklenemo, da je v osnovi boljša od prejšnje. V marsikateri točki namreč zagotavlja slepim in slabovidnim učencem več pravic. Pravično pa bi bilo, da bi bili v teh pravicah izenačeni s svojimi vrstniki, ki živijo v drugih razvitih državah. Ne smejo biti prikrajšani za osnovne pravice zgolj zato, ker niso na primer Avstrijci, Francozi, Angleži, Norvežani, Američani, Avstralci itd., ampak so Slovenci. Ne sme se namreč zgoditi, da bi ZUJF posegel v tista vitalna jedra, ki bi jim preprečila življenje v skladu z

osnovno pravico do enakih možnosti za vzgojo in izobraževanje. Brez izjeme vse raziskave po svetu kažejo, da med ta vitalna jedra sodita vsaj:

- (1) celovita zgodnja obravnava otrok z okvarami vida in njihovih družin ter
- (2) kakovostna strokovna podpora, ki jo nudijo različni strokovnjaki, od tiflopedagogov, učiteljev posameznih predmetov, psihologov, do pomočnikov spremljevalcev, ki slepemu učencu, dijaku in študentu odpirajo pot v inkluzivno življenje.

Odgovor, kaj imajo skupnega slepi s finančno krizo v Sloveniji, je torej preprost. Trdim, da bodo slepi otroci, ki bodo nekoč odrasli, s pravico do osebne asistencе, tako v šoli kot kasneje v službi, s svojo inteligentnostjo, ki jo bodo končno lahko realizirali, pomagali državi, da bo izšla iz krize. Ker bodo imeli na voljo osebnega pomočnika, ki bo skrbel za vse tisto, česar zaradi okvare vida ne morejo storiti brez pomoči, se bodo lahko toliko bolj posvečali vsem tistim dejavnostim, v katerih so dobri, uspešni in ustvarjalni.

[Na vrh](#)

2. AVTOPORTRET: **Ladislav Humski**

Igralec showdowna

Lektoriranje: *Brane But*

[Pošljij komentar](#)

Na svet sem privekal v celjski porodnišnici 5. decembra 1971, torej pred nekaj več kot štiridesetimi leti.

Moje rojstvo je bilo običajno in vsi, ki so me videli, so govorili, da bo ta fant šofer, kot vsi pri naši hiši. Po mene v porodnišnico je prišel sosed z novim Volkswagnom, hroščem, in tako je naša vas Rjavica v okolici Rogaške Slatine dobila novega prebivalca.

Življenje je nemoteno teklo do nesrečnega petka, trinajstega dne v novembru 1977, ko smo se odpravili na obisk v bolnišnico Celje, kjer je bila naša stara mama. Žal se je naša pot končala malo pred Celjem, točneje v Šentjurju pri Celju, kjer smo imeli prometno nesrečo. V tej nesreči sem utrpel hude telesne poškodbe. Sreča v nesreči je bila, da je reševalno vozilo peljalo za nami in so me tako s hitrim posredovanjem pripeljali v bolnišnico Celje.

Po treh tednih v bolnišnici so opazili, da imam težave z vidom in takrat je bilo že prepozno. Očesni živec je bil že preveč poškodovan. Po mesecu dni zdravljenja v celjski bolnišnici sem prišel domov in naslednji dan že odpotoval na zdravljenje v mariborsko bolnišnico, kjer sem preživel dober mesec dni. Pod svoje okrilje me je vzel primarij dr. Bojan Gračner in skrbel za moje oči.

Po vrnitvi domov so se zaradi okvare vida (95,1 % izgube) začele pojavljati težave. V osnovni šoli je nastal problem z branjem in pisanjem, nakar je moje starše poklical primarij dr. Gračnar in jim svetoval, naj me prepíšejo v osnovno šolo v Ljubljano - v zavod za slepo in slabovidno mladino.

Takrat se je zame začelo novo življenje. Moral sem se naučiti nove pisave v brajici ter pridobiti mnogo različnih znanj in veščin. V zavodu sem preživel sedem let, od drugega razreda dalje, zares z veseljem se spominjam tega časa. Tu smo se naučili reda in discipline, naučili so nas komunicirati z zunanjim svetom, kako se spopadati z težavami, ki nam jih povzročajo okvara vida. Po končani osnovni šoli sem nadaljeval šolanje v srednji šoli za telefonista v Škofji Loki, kjer je bilo podobno kot v zavodu v Ljubljani.

V januarju 1989. leta sem dobil službo kot telefonist v steklarski šoli v Rogaški Slatini, kjer sem dobil tudi obilico novih prijateljev. Z veseljem sem hodil v službo in delo sem imel rad. Tam sem delal vse do leta 2005, ko je firma šla v stečaj, jaz pa sem bil invalidsko upokojen.

Kot upokojencu mi je začelo ostajati več časa. Postal sem aktivnejši v našem Medobčinskem društvu slepih in slabovidnih Celje. Vpisal sem se v tečaj računalništva, pridobljeno znanje mi pride zelo prav. Intenzivno sem pričel trenirati showdown in tekmovati. Na državnem nivoju dosegam lepe rezultate, udeležil sem

se mnogih tekmovanj tudi na tujem in tako mi je uspešno igranje showdowna omogočilo obiskov več tujih držav: Češko, Italijo, Finsko in Nizozemsko. Showdown je zelo primerna igra in sprostitev za slepe in slabovidne.

Na Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Celje sem zelo ponosen. Sem tudi podpredsednik društva in član njegovega izvršnega odbora. Upam in pričakujem, da bo naše društvo še vnaprej tako aktivno in uspešno, seveda ob aktivnem delovanju in sodelovanju nas članov in članic ter da se bodo naša mnenja in predlogi še naprej izmenjavali in upoštevali.

V življenju se mi je zgodila še ena sreča. Spoznal sem svojo sopotnico Lucijo, s katero si ustvarjava skupno življenjsko pot, v kateri se nama bodo nekoč pridružili tudi otroci.

Vredno pa si je zapomniti eno misel in se jo v življenju tudi držati: Kar se slabega zgodi, zapišimo v pesek, kjer se sledi izbrišejo, kar pa se dobrega zgodi, pa vklesajmo v skalo, da ostane za večno zapisano.

[Na vrh](#)

3. POPOTNIŠKI UTRINKI: Na Triglav s svojimi nogami in izposojenim vidom

Avtor: *Marino Kačič*

Urejanje rubrike in lektoriranje: Metka Pavšič

[Pošljí komentar](#)

Bilo je v začetku avgusta 2011. Prijatelji in sosedje so odpotovali, v mestu vlada mrtvilo. Sončni dnevi me vabijo v naravo, kjer vse kipi od življenja. V telesu čutim nemir, potrebo po gibanju, dogodivščini. Kondicije imam več kot kadarkoli doslej. Jaz pa naj bi doma sedel in študiral najbolj zahtevno snov v življenju. V sebi se borim med namero po študiju in željo, da se povzpnem na Triglav. Po nekaj dneh prevlada želja po hribih. Napišem e-pošto prijatelju Damjanu, ki je pred leti izrazil pripravljenost biti spremljevalec za moj vzpon na Triglav. Zdaj je pravi trenutek, zdaj se počutim pripravljenega za tak vzpon.

Njegov odgovor je hiter. Predlaga, da greva na poskusni vzpon na Nanos po strmi (plezalni) poti. Dva dni kasneje smo že pod Nanosom. Tam si prvič nadenem plezalno čelado, si prvič v življenju pripnem varovalni komplet ter nataknem plezalne rokavice. Zavem se, da sem pred temi pripomočki imel predsodke, češ, da me bodo ovirali pri hoji. Izkušnja pokaže, da je dejansko obratno. Z opremo sem se varneje in hitreje vzpenjal. Damjanu sem hvaležen, da je predlagal, pravzaprav hotel najprej na Nanos. Njemu je bilo v olajšanje spoznanje, da človek s hudo okvaro vida lahko hodi ob jeklenicah in klinih bolje kot se morda zdi. Sam pa sem spoznal, da moram še dodelati tehniko hoje pri spustu po strmih in bolj zahtevnih kamnitih poteh. S tem namenom sem v naslednjih tednih s kolegom Markom opravil še nekaj vzponov z vsaj tisoč višinskimi metri. Preizkušal sem nove detajle priprave spremljevalčevega nahrbtnika, da se lahko na več mestih glede na višino primem in razvijal sem tehniko spuščanja po strmi, razbrazdani poti. Vse to dela hojo po visokogorju bolj varno in jo olajšuje. Manj pozornosti in energije je potrebno usmerjati v hojo, več ju ostane za doživljanje prečudovite narave.

Prvi dan skoraj vse optimalno

Na začetku doline Krme hodimo drug zraven drugega. Bolj se pot oži in vzpenja, manj govorimo in bolj sem pozoren kam stopam. Prestavimo se v gosje zaporedje. Damjan se privaja na mojo novo metodo minimalnega sporočanja, jaz pa mu sledim. Ko reče L, pomeni, da je levo večji kamen, nevaren za koleno. Če reče D, pomeni, da je taka ovira desno. Če reče LD pa pomeni, da sta kamna obojestransko oz. da je nevarna ožina. S časoma odkrijemo, da je koristna informacija tudi D dol, kar pomeni: desno dol, blizu noge je prepad, steza je ozka. Tako lahko človek brez vida, vidi. Vmes srečamo čredo ovac, ki jih peljejo pred zimo v dolino. Skoraj vsaka nas z meketom pozdravi, kot bi nas nagovarjale. Sprašujem se, kaj nam hočejo povedati? Da smo srečni, ker gremo v tiste lepe kraje. Ali pa se jim morda smilimo, ker nas vleče tja gor tik pred zimo, pred katero one bežijo.

Dolina Krme je v spodnjem delu umeščena med navpične stene. Oblika črke »U« kaže, da je v davnini tu drsel ledenik. Damjan in Renata mi okoliške stene opisujeta tako živo, da četudi jih ne vidim z očmi, jih v svojem duhu prav dobro vidim. Pokažeta mi tudi drevesa, polomljena v višini človeka. Eno od minulih zim jih je dobesedno

porezal drveči snežni plaz. Morala je biti huda zima. Zaradi zaprtosti in visokih sten sonce sem posije le poleti, pozno v jeseni, ko je že nizko nad obzorjem, pa je to le pobožna želja. Nekaj ledeniškega se še vedno čuti v ledeno hladnem zraku in vlažnih tleh. S prihodom na Zgornjo Krmo se nam dolina bolj odpre: pobočja so porasla z orumenelimi macesni, s travo med skalovjem in obsijana s soncem, ki nas končno ogreje. Prava idila na kateri si privoščimo malico.

Pri vzpenjanju mimo korit in naprej, začutim bolečino v desni nogi in v desnem zapestju, ki me je nato spremljala oba dneva. Še maloprej smo se šalili, kako za vraga mi je uspelo najti edino korenino, za povrh še spolzko, ki je prečkala pot. Stopil sem nanjo in puf, že sem bil na tleh. Ujel sem se na desno roko. Nič posebnega. A zdaj čutim bolečino, pa smo šele na začetku. Steza, ki vijuga med skalami in se v cikcaku vzpenja, nas pripelje na planoto. Prispemo na kamnito, a hkrati mestoma s travo poraslo visokogorsko pokrajino. Iz Renatinega in Damjanovega navdušenja, ko odkrivata različne oblike v kamnih in okoliških gorah, lahko podoživljam in si živo predstavljam to edinstveno pokrajino. Hvala, da sta mi posodila vid.

Neprecenljive lepote visokogorja

Na planjavi, v eni izmed dolinic, tik preden se vzpnemo na Konjsko sedlo, je brezkraven mir in hkrati dovolj toplo, da v kratkih rokavih poležemo na gorsko trato. Sezujemo čevlje in se grejemo v popoldanskem jesenskem soncu. Govorimo malo, umirjeno, skorajda tiho. Malo zaradi utrujenosti, malo pa tudi zaradi spoštljivosti do miru, ki tam vlada. V nadaljevanju hoje je tišina okrog nas še vedno veličastna. Redke zvoke, ki jo zmotijo, lahko slišiš kilometre daleč. Šele takrat se zaveš vse globine in polnosti tišine. Užitek je slišati žvižg svizca v bregu nasproti ali ptico na nebu. Cel glasovi redkih pohodnikov, so darilo za ušesa. Veseli smo, da smo šli na pot med tednom in da nas je narava poleg visokogorske lepote počastila še s sončnim in blagim vremenom. Le kako me ne bi vse to vleklo tja nad 2000 metrov.

Nekje na desni je kamnita gmota v obliki ovce. Damjan se ustavi, vzame fotoaparatus in jo fotografira. Njegovo navdušenje in slikoviti opisi mi omogočajo, da si kamnito ovco prav živo predstavljam. Še bolj sem vesel, da lahko počivam. Mišice pod kolenom me vedno bolj bolijo. Utrujenost narašča. Srečanje s čilim 80-letnikom pod Planiko me za nekaj časa spodbudi, da grem lažje v breg. Občutek imam, da on hodi kot mladenič, meni pa gre vedno težje. No saj gre, le vedno več kratkih počitkov je potrebno. Zadnje višinske metre štejem. Prihod do kočice doživim kot olajšanje.

Noge več kot le za hojo

Noč v Planiki mi je dala novih moči, a že kmalu za kočico strmina Malega Triglava pokaže zobe. Tu ni več šale. V najbolj strmih delih moram spustiti Damjanov nahrbtnik in si pomagati z rokami. Včasih jih uporabim za dvig preko kakšne višje skale, drugič pa za plezanje. Tukaj ne gre kot na srednje težkih terenih kjer pustim, da noga sama najde tiste male stopničke, poličke, vdolbinice, kamor lahko varno stopi, da lahko premestim težo nanjo. Temu pravim, da noge same gledajo, kar pomeni, da se nekako zlijem s terenom, da sva jaz in teren ena celota. Takrat mi ni potrebno zavestno misliti, kam bom stopil. Ni potrebno, da bi si ustvarjal predstavo preko zaznav nog, ampak noge to delo same opravljajo. Če bi stonoga zavestno razmišljala, kako bo premaknila katero od nog, bi se spotaknila.

Vzpon na Mali Triglav in potem po grebenu proti glavnemu vrhu je dober zalogaj za nekoga, ki ne vidi. Potrebna je maksimalna pozornost in zlitost s spremljevalcem in s terenom. Le tako lahko zaznam čim več informacij, ki so potrebne za varno hojo. Je pa ta del poti tudi adrenalinski. Hoditi po polici, kjer je nekaj deset ali celo le nekaj centimetrov stran več deset metrski ali več sto metrski prepad, je poživljajoče. Prisluskujem zvoku kamna, ki se odbija od skal in pada, pada, pada. Po dolgem času (vmes štejem 1, 2, 9, 10 ...) pade na tla. Včasih pa padca na dno ne slišim. Pomislim, koliko metrov je globok prepad? Sto, dvesto? Vprašam sopotnika. V odgovor se pošalita: »Bolje, da ne vidiš, sicer se morda ne bi počutil tako varnega!« Vesel sem, da sem v družbi tako zabavnih, pa tudi skrbnih sopotnikov. A ker sem radoveden, vztrajam: prepad je precej globlji kot sem mislil. Začutim še večje spoštovanje do Triglava.

Končno vrh

Slika: Zadnji metri vzpona proti vrhu Triglava (foto: Renata Kovačič)

Skoraj nepričakovano se znajdemo na vrhu. Mešanica veselja, da sem uspel priplezati na najvišjo točko Slovenije in presenečenja, kako malo prostora je na tem koničastem vrhu. Med počitkom spijemo nekaj tekočine. Sledi obvezno fotografiranje ob Aljaževem stolpu in žig na roko za dokaz in spomin. Prisluhnem oglašanju planinskih kavk nad našimi glavami in se prepustim občutku brezmejnega prostora, ki nas obdaja z vseh strani. In prekrasnim pogledom v daljave, ki jih doživim skozi opise sogovornikov. Začutim, da je moj trud in trud mojih dveh sopotnikov bogato poplačan. Občutek sreče in veselja pa me zares dosežeta šele naslednji dan - doma. Zdaj vem, da je bilo pomembneje, da sem tam gori ostal miren, premišljen, zlit z goro in sopotnikoma. Bili smo šele na pol poti. Najtežji del nas je še čakal.

Težji del do Planike nam je šel počasi, a šli smo varno. Opazim, kako Renato in Damjana včasih skrbi tam, kjer mene ne. Včasih pa se sam počutim negotovega, kjer se njima ne zdi tako nevarno. Vendar tega raje ne pokažem, saj nočem vzbujati dodatnih skrbi. Zato pa je bil spust od Planike naprej nekaj časa pravi užitek. Po počitku in podrti z joto, smo bili zopet povsem pri močeh. Sonce je še vedno grelo in razgledi proti Konjskemu sedlu in naprej proti Bohinju, so bili odlični. Razposajeni in dobre volje smo se vračali proti dolini.

Če ne vidiš kot drugi, pa lahko vidiš drugače

Na Triglav se ne bi odpravil, če bi menil, da imam energije le toliko, da se privlečem na vrh, saj v tem primeru ne bi mogel doživljati lepote narave. Ocenjujem, da človek, ki ne vidi, potrebuje 20 – 40 % (odvisno od zahtevnosti) več energije za vzpon v primerjavi z videčim. Del tega potrebuje za zaznavo terena (da noge čutijo teren in roke informacije preko spremljevalca), da ve kam in kako varno stopiti. Človek, ki ne vidi, seveda lahko doživlja naravo. Delno prek opisov drugih ljudi. Lahko razvije tudi neposredno čutenje preko telesa na razdaljo večih metrov ali celo več deset metrov. A do tega pride le, če ima višek energije. Če je ni, se to doživljanje lahko zoži na zaznavo kakega metra ali le na rob telesa.

Zadnjo uro se nam je pot vlekla. V temi končno prispemo do avtomobila. Utrujeni ne govorimo veliko. Čutimo pa olajšanje in zadovoljstvo. Mnoge lepote narave so postale del mene. Del mene pa sta v teh dveh dnevih postala tudi Damjan in Renata. Skrbna in predana pri pomoči, hkrati pa odlična in zabavna družba. Obema od srca hvala! Bo treba ponoviti še kaj podobnega.

[Na vrh](#)

4. INTEGRACIJA: Zdravstveni delavci v odnosu do hendikepiranih pacientov

Raziskava med zdravstvenimi delavci in tistimi, ki jih izobražujejo

Avtorica: *Slavica Zupanič*

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošlji komentar](#)

V specialistični ambulanti me spremljevalka pospremi v zdravniško ordinacijo. Ko pa hoče oditi, da bi me prepustila v zasebnosti z zdravnikom, ta plane za njo. »Ja, kam pa greste, kdo bo pa gospo slekel?« Ko mu spremljevalka odgovori, da tisti, ki me je oblekel, se zdravnikova zmedenost samo še stopnjuje.

Pa spet naslednji dogodek, ko ob sprejemu v bolnico medicinska sestra vpraša mojo hčerko: »Kakšna zdravila pa jemlje vaša mama?« Šele, ko se vmešam z vprašanjem: »Se mogoče to o meni pogovarjate?«, se medicinska sestra zave svoje napake. Takšni in podobni prizori se slepim in slabovidnim dogajajo dokaj pogosto. Gotovo se vam je že zgodilo, da so na avtobusu vprašali vašega spremljevalca, če se boste usedli, še huje, ko nekoga, ki je z vami, povprašajo, kako se pišete. Ali vam v trgovini blagajničarka izroči denar v roke, ga odloži na pult ali pa ga celo moli spremljevalcu. Zares kopica nerodnih situacij, ki pri večini od nas povzročajo nejevoljo, le manjšina pa je pripravljena s pravilnim odzivom opozoriti na nepravilen pristop do slepe ali slabovidne osebe. Največkrat zmoremo le malce godrnjanja ali kakšno nepotrebno pripombo, ki trenutno situacijo naredi še bolj neprijetno.

V najrazličnejših dejavnostih smo hendikepirani dokaj strpni in opravičujemo takšne spodrseljaje zaposlenih. V zdravstvu pa se nam zdi, ne, celo prepričani smo, da bi morali biti zdravstveni delavci v okviru profesionalnosti usposobljeni za delo s pacienti s posebnimi potrebami. Ker pa, na žalost, marsikdaj ni tako in ker sem vse bolj ogorčena na takšnim pristopom dela zdravstvenega osebja, sem želela dobiti odgovore na vprašanja, ki se mi ob tem zastavljajo.

Iz tega razloga sem se lotila manjše raziskave. Med zdravstveno osebje na Onkološkem inštitutu v Ljubljani in v Zdravstvenem domu Ljubljana – Bežigrad sem razdelila 60 vprašalnikov. Na vprašanja mi je odgovorilo 41 medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov. Na Srednji zdravstveni šoli Ljubljana in na Zdravstveni fakulteti v Ljubljani - oddelek za zdravstveno nego - pa sem želela izvedeti, kako bodoče zdravstvene delavce usposobijo za delo s hendikepiranimi pacienti in koliko prostora v učnem programu je namenjeno temu.

Rezultati anketiranja:

Vprašanje št. 1: **Menite, da ste v času izobraževanja pridobili dovolj teoretičnega in praktičnega znanja za delo s pacienti s posebnimi potrebami? Če ne, kaj ste pogrešali?**

Na vprašanje je odgovorilo 40 anketiranih. Od tega jih 7 meni, da niso bili deležni nikakršnega izobraževanja s tega področja, 5 jih je bilo deležnih samo teorije brez prakse, 19 teorije s premalo prakse in le 9 je bilo takšnih, ki so v času izobraževanja pridobili dovolj znanja.

Vprašanje št. 2: **Kako reagirate, ko se pred vami pojavi slepa, slabovidna, gluha, naglušna oseba, oseba z motnjo v duševnem razvoju ali pa oseba na invalidskem vozičku? Kaj vas najbolj spravlja v zadrego?**

Odgovorilo je 41 anketiranih. Od tega jih 23 ne čuti nobene zadrege in z osebo ravna kot z vsemi ostalimi pacienti, 7 se jih poskuša prilagoditi in sprostiti, 4 čutijo zadrego, ker ne vedo kako komunicirati in 7 jih čuti zadrego zaradi neznanja, kako sploh postopati.

Vprašanje št. 3: **Pri srečanju s slepo osebo ni očesnega kontakta in zato logično prihaja do zadreg. Kako bi tako osebo opozorili na svojo prisotnost v njeni bližini in kako bi ji nekaj izročili?**

Odgovorilo je 41 anketiranih. Od tega bi jih 33 slepo osebo na svojo prisotnost opozorilo z nagovorom in dotikom, 4 samo z nagovorom in 3 samo z dotikom. Ena medicinska sestra dela s slepimi in slabovidnimi otroki in zato, pravi, nagovarja njihove starše.

Ob izročanju stvari bi 5 anketiranih slepi osebi najprej povedalo, da želi nekaj izročiti. 12 anketiranih bi jih predmet kar položilo v roke slepe osebe, 5 od teh bi jih zraven še povedalo, kaj je to, kar izročajo. Ena oseba izroča stvari staršem otrok, ostali na ta del vprašanja niso odgovorili.

Vprašanje št. 4: **Pred vami se znajde človek brez vida s spremljevalcem. Opišite, prosim iskreno, koga bi najprej nagovorili in kako bi potekal prvi stik!**

Na vprašanje je odgovorilo 41 anketiranih. Od tega bi jih 18 stik vzpostavilo neposredno s slepo osebo, 8 bi jih to naredilo preko spremljevalca, 10 bi nagovarjalo kar oba hkrati, ena oseba nagovarja starše slepih otrok, 4 anketirani pa niso vedeli, kaj bi naredili v dani situaciji.

Vprašanje št. 5: **Ste že imeli kdaj priložnost pospremiti slepo osebo? Če ja, kako ste to storili? Če ne, česa vas je najbolj strah?**

Odgovorilo je 37 anketiranih. Od tega jih je 16 že spremljalo. 10 jih je spremljalo tako, da so slepi osebi ponudili komolec svoje roke, torej pravilno. 4 so slepo osebo prijeli pod njeno roko in 2 sta slepo osebo usmerjala z govorjenjem.

Ostalih 21 te izkušnje še ni imelo. Od tega jih 8 ne čuti nikakršnega strahu, 3 imajo strah zaradi nepoznavanja stvari in 3 se bojijo, da se slepa oseba ne bi poškodovala, ko bi jo spremljali.

Ostali še o tem sploh niso razmišljali. Zaskrbljujoče pa je, da si spremljanje predstavljajo na način, da bi slepo osebo prijele kar pod roko in jo potiskale pred sabo.

Vprašanje št.6: **Če ste po vašem mnenju premalo poučeni o teh stvareh, kje vidite vzrok za to? Ali bi želeli dodatne informacije s tega področja in katere bi to bile?**

Na vprašanje je odgovorilo 34 anketirancev. Od tega jih 10 meni, da imajo dovolj znanja s tega področja, 15 bi jih želelo dodatno izobraževanje, predvsem v obliki delavnic in 9 preko publikacij, strokovnih revij in predavanj.

Sledita še izjavi iz dveh izobraževalnih hramov:

Zdravstvena fakulteta v Ljubljani – oddelek za zdravstveno nego; mag. Darja Thaler

»Področje slabovidnih in slepih je obravnavano v več tematskih sklopih pri nekaterih predmetih. Kar pa zadeva moj predmet Supervizijo, pa v okviru vaj tega predmeta en dan namenimo temu področju. Sama sem namreč delovala poklicno, strokovno na tem področju leto in pol, ko sem bila zaposlena v Centru slepih in slabovidnih v Škofji Loki. Srečevala sem se s slepimi, slabovidnimi mladimi in osebami, ki so k nam prišli na rehabilitacijo. V tem času sem opravila tudi NLP tečaj zagotavljanja in zadovoljevanja temeljnih življenjskih potreb slepe osebe. Tako pri vajah iz supervizije s študenti opravimo nekaj izkustvenih vaj, da dobijo občutek, da se vživijo v svet slepega človeka in nato na tej podlagi tudi teoretično podpremo dejstva, spoznanja in teorijo. Pri svojem poklicnem delu se namreč študentje prav tako lahko srečajo s slepo ali s slabovidno osebo in tovrstnega znanja in razumevanja situacije nikoli ni preveč. Vsebine zelo pozorno sprejemajo in se zelo aktivno vključujejo ne le v izvedbo vaj, ampak tudi v diskusijo in pogovor kasneje pri teoretičnem razpravljanju o tej temi. Žal imam premalo celotnega časa, da bi temu, sicer zelo pomembnemu področju, posvetila več časa. Za vaje je v celoti namenjenih le pet dni (30 pedagoških ur) in slepota je le majhen delček vsega, čemur se na vajah posvetimo. Ta dan obravnavamo vsa čutila, ne le vid. Vsekakor bolje kot nič.

Upam, da sem vsaj z mojega delovnega področja podala za Vas kaj uporabnih informacij. Vesela sem, da pustijo vaje v študentih vendarle pečat in da o tem razmišljajo in, upam, tudi razvijajo naprej. S tem je moj glavni namen dosežen, saj želim, da vsebine zaživijo v njihovem poklicnem delovanju. Vsekakor pa lahko pridejo prav tudi v življenju nasploh.«

Srednja zdravstvena Šola v Ljubljani; ravnateljica Marija Verbič

»Vsebine dela s pacienti s posebnimi potrebami (gluhi, slepi, invalidi, duševno prizadete osebe) so zajete že v naš izobraževalni program zdravstvena nega:

- Vsebine so vključene pri strokovnih modulih zdravstvena nega, etika in komunikacija, varovanje zdravja in praktičnem izobraževanju.
- V programu interesnih dejavnosti za vse dijake drugih letnikov izvedemo delavnice komunikacija z gluhihimi, komunikacija s slepimi in vzgoja za strpnost.
- Prostovoljno socialno delo – dijaki vseh letnikov, ki se prijavijo kot prostovoljci, teh pa je na šoli približno vsako leto okoli 250, obiskujejo in pomagajo krajšati

prosti čas starostnikom in osebam s posebnimi potrebami v njihovem domačem okolju ali v domovih za starejše.

- Dijaki, starši in delavci zavoda na vzgojnem področju razvijamo sodelovalne odnose, sodelujemo pri oblikovanju življenja in dela v zavodu, pri različnih oblikah vzgojno izobraževalnih dejavnosti in pri svetovanju ter usmerjanju dijakov .
- Sledimo načelom poštenosti, spoštovanja, iskrenosti, z dobrimi medsebojnimi odnosi razvijamo pripadnost šoli, z svojim zgledom dijake vzgajamo v strpne ljudi, ki spoštujejo drugačnost in tako delujejo tudi v svojem bodočem poklicu.
- Vključeni smo v projekte, kot so Območno združenje RK Ljubljana, Zdrava šola, Eko šola, Z znanjem do zdravja, ki so usmerjeni v oblikovanje kulturnih odnosov ter ustvarjalnost in sposobnost oblikovati celovito osebnost mladega človeka.«

To so torej izsledki anketne raziskave med zdravstvenimi delavci in izjavi tistih, ki jih izobražujejo. Dragi bralci, vsak si ob tem lahko ustvari svoje mnenje. Mogoče se boste vsega tega spomnili ob naslednjem nerodnem pripetljaju v kateri od zdravstvenih ustanov.

[Na vrh](#)

5. NOVOSTI IZ INVALIDSKEGA VARSTVA: **Zakon za uravnoteženje javnih financ**

Avtor in sodelavec: *Brane But*

Lektoriranje: avtor

[Pošljij komentar](#)

Po napornih pripravah in pogajanjih je bil v Državnem zboru Republike Slovenije sprejet in v Uradnem listu RS št. 40/2012 dne 30.05.2012 objavljen Zakon za uravnoteženje javnih financ (ZUJF), veljati je začel naslednji dan po objavi. Zakon je izredno obširen: ima 251 členov in posega kar v 39 zakonov. Zaradi pomanjkanja prostora je v tej rubriki Rikoss-a nemogoče vse ukrepe natančneje predstaviti, zato si le oglejmo, na katerih področjih različnih prejemkov in socialnih transferjev v okviru Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve se bodo varčevalni ukrepi izvajali:

DRUŽINA

1. znižanje starševskega nadomestila,
2. otroški dodatek,
3. premoženjski cenzus pri pomoči ob rojstvu otroka,
4. premoženjski cenzus za pravico do dodatka za veliko družino,
5. zvišanje starševskega dodatka,
6. usklajevanje preživnin ter transferjev posameznikom in gospodinjstvom,
7. plačilo vrtcev.

UPOKOJENCI

1. letni dodatek,
2. negativna uskladitev pokojnin, ki nimajo podlage v vplačanih prispevkih,
3. usklajevanje pokojnin.

TRG DELA IN ZAPOSLOVANJE

1. znižanje odmernega odstotka od osnove za odmero denarnega nadomestila,
2. znižanje maksimalnega zneska denarnega nadomestila,
3. ukinitvev »bolniškega staleža« pri prejemnikih denarnega nadomestila.

ŠTUDENTJE

1. subvencioniranje študentske prehrane,
2. študentsko delo (povečanje koncesijske dajatve),
3. črtanje dodatka na dohodek v družini štipendista pri Zoisovih štipendijah,
4. začasna ukinitvev podeljevanja nagrad za trajnostni razvoj.

VOJNI INVALIDI, VETERANI IN ŽRTVE VOJNEGA NASILJA

1. ukinitvev pravice do zdraviliškega in klimatskega zdravljenja,
2. zvišanje starosti za uveljavitev pravic po Zakonu o vojnih veteranih,
3. omejitvev pravice do plačila zdravstvenega zavarovanja za vojne veterane,
4. nov način izplačevanja prejemkov po vojni zakonodaji.

Povezava: [Zakon za uravnoteženje javnih financ](#)

[Na vrh](#)

6. TESTIRALI SMO: VLC MEDIA PLAYER

Avtor in sodelavec: *Jožef Gregorc*

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošljí komentar](#)

Na trgu je kar nekaj programskih predvajalnikov zvoka in videa. V okolju Windows, ki ga uporablja krepka večina bralcev te revije, je prednameščen Windows media player ali WMP, zelo priljubljen je tudi WinAMP, v času, ko je postalo razširjeno ogledovanje filmov na računalnikih, je postal znan tudi BS player, ves ta čas pa je bil na trgu VLC. To je predvajalnik, ki je dolgo, dolgo časa preživel kot hišni projekt ene od Pariških fakultet, nato pa je razvoj prevzela za to ustanovljena neprofitna organizacija VideoLan. Značilnost tega predvajalnika, ki je rabil 13 let, da je prilezel do prve različice, in le 3 leta do druge, je, da podpira osupljivo število formatov in protokolov, zahvaljujoč ogromnemu številu kodekov, ki so vanj umeščeni. V njem je praktično vse, kar je odprtokodno in/ali zastojnsko; saj tudi mora biti tako, ker je tudi sam predvajalnik odprtokoden, izdan pod licenco GPL.

Poleg že omenjene podpore osupljivemu številu zvočnih ter video zapisov, so po mojem mnenju prednosti tega predvajalnika tudi sledeče:

- omogoča operacije s tipkami, ki so tudi programabilne, kar pomeni, da lahko za določen ukaz izberemo drugo tipko ali drugo kombinacijo tipk, če je tista, ki je prednastavljena, v konfliktu s katero od kombinacij, ki so »last« bralnika zaslona.
- Zna predvajati poškodovane ali nedokončane zapise.
- Pohvalno je, da se lahko pomikaš le sličico po sličico ali pa preskakuješ tudi do minute z enim pritiskom na za to predvideno kombinacijo tipk.
- Brez dodatnih namestitev podpira zmanjševanje/povečevanje hitrosti predvajanja.
- Omogoča več hkratnih zavihkov, kar pomeni, da imaš lahko odprtih več programskih niti.

Kot slabosti tega programa pa bi predvsem omenil, da VLC (še) ni preveč prijazen bralnikom zaslona. To pomeni, da s tovarniško nastavljenim bralnikom ne bo mogoče vedeti, koliko je nekaj dolgo, koliko časa se zadeva predvaja..., predvsem zaradi tega, ker večina bralnikov zaslona (še) ne zna brati uporabniškega vmesnika QT (izvzet je Window-Eyes). Poleg tega naj omenim, da se je na testu program nekajkrat brez vidnega razloga zaprl.

Zgornji dve slabosti bi še nekako spregledal, toda kritiko si pa zasluži VLC pomoč, saj uradne pomoči za ta predvajalnik praktično ni, glede na to, da je po statistiki Sourceforge.net to drugi najpogostejše željeni prenos in glede na to bi bilo lepo, da bi poskrbeli tudi za bolj obširno uradno podporo, saj že obstajajo odprtokodni programi, ki imajo to kar zgledno urejeno. Torej, če boste potrebovali pomoč, uporabite spletne iskalnike in Wiki strani na Videolan.org.

Sklep

Ne glede na zgoraj zapisano mislim, da je VLC tudi za slepe primeren predvajalnik glasbe, če se je kdo naveličal svojega sedanjega predvajalnika. Nudi namreč vse tisto, kar vsebujejo sedanji predvajalniki in še več, saj omogoča tudi streaming po omrežju, česar večina sedanjih predvajalnikov ne omogoča, pa še bi se našlo nekaj cukrčkov...

ŠE NEKAJ UPORABNIH PREDNASTAVLJENIH BLIŽNJIC

F	Fullscreen
Space	Play/Pause
T	Show position (time)
S	Stop
Ctrl+Q	Quit
+/-	Faster/Slower
N/P	Next/Previous
Shift+Left/Shift+Right	Jump very short
Alt+Left/Alt+Right	Jump short
Ctrl+Left/Ctrl+Right	Jump medium
Ctrl+Alt+Left/Ctrl+Alt+Right	Jump long
Ctrl+Up/Ctrl+Down	Volume up/down
M	Mute
Ctrl+M	Show DVD-menu
Left/Right Up/Down Enter	DVD-menu navigation keys

Več pa na:

<http://wiki.videolan.org/Windows>

in na

<http://wiki.videolan.org/HotKeys>
ter na tema dvema sorodnih straneh...

[Na vrh](#)

7. DOBRO JE VEDETI: **Nasmejano gledališče**

Avtorica: *Mateja Mlačnik*, režiserka gledališča Nasmeh

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošljí komentar](#)

»To je morje... Morje?... Kakšno morje?... Saj je le dva koraka od nas...« Zadnja predstava v izvedbi Gledališča slepih in slabovidnih Nasmeh Slepci, Mauricea Maeterlincka, me je asociirala o našem nenavadnem, na čase čudežnem dogajanju na odru in med vsemi nami, ki se družimo in ustvarjamo v edinem »na slepo« zaigranem gledališču na Slovenskem. Kot morje, mirno, včasih se zdi, da od tu do obzorja ni niti enega samega trena valovanja. Vendar, kadar zapiha pravi veter, vzvalovi, buči, se peni, se vrtinči... iz vode, peska in soli se takrat rodi skromno – pa ne po svojih dosežkih, pač pa po »budžetu«, ki mu je namenjen, in občutkih akterjev, ki mu poklanjajo svoj prosti čas – sicer pa veličastno, posebno, iskriivo, pogumno... odrsko udejanjanje.

Prav zares se je rodilo... hmmm, nekje v zgodnjih devetdesetih. Ne vem več natančno. Spominjam pa se moje rumene stoenke, ki je s prižganimi lučmi sredi noči nekje v Poljanski dolini svetila, da sem lahko narekovala in sproti še malo prirejala tekst prijatelju, ki ga je tipkal (da ne rečem printal, tako hiter je bil) na stari brajev stroj. In še enkrat. In še enkrat. Za vsakega od igralcev. Tista klop še stoji, zadnjič me je pozdravila in mi povedala še nekaj zgodb iz tistega poletnega tabora, ko so slepi in slabovidni igralci prvič tudi pod mojim mentorstvom zaigrali Tavčarjevo V Zali. Potem pa nekaj ljudskih, nekaj smešnih in že smo pri 16-letnici bolj ali manj produktivnega delovanja, kasneje ustanovljenega »pravega« gledališča, v katerem igrajo slabovidni in predvsem slepi igralci. Domicil imamo na Breznici, blizu Prešernove Vrbe. Vaje pa na Okroglem, v pravljíčnem dvorcu Toma Zupana.

Za Nasmehove gledališćnike se delo začne ob petkih popoldne, ko drugi začno svobodneje dihati in si polnijo baterije za nov delovni teden. Tudi naše se polnijo, vendar na drugaćen, ustvarjalen, učeć se naćin. Ućimo se. Raziskujemo. Gibamo. Improviziramo. Dihamo. Se nebesedno izražamo. Źugamo, se paćimo, kaćemo jezik... Ućimo se grdo pogledati, usmeriti pogled. Ućimo se, kaj pomenijo določene kretnje. Ućimo se govorne ekspresije. Vćasih se postavim pred igralca, prime me za roki in potem skupaj izvedeva gib. Pa še enkrat in še enkrat. Zabavno je. Ko na oder postavljamo mizansceno, si pomagamo z različnimi talnimi oznakami. Nić velikega: preproga, trak, ki napove blićino scene, konec odra... Neopazno, vključeno v celoten scenski izgled. Pa saj nam je vsem jasno, da se ćlovek, ki ne vidi, v znanem okolju dobro znajde. In oder s pripadajoćo sceno, seveda, će je ta vedno postavljena toćno v doloćenem razmerju (imamo natanćen naćrt z merami in vsem tem), je po desetih vikendih vaj zelo znano okolje. Z odra je že kdaj kdo tudi padel, ja, tudi na urgenco smo že šli... Pa se je vse dobro izteklo. Źivljenje je pać smrtno nevarno, sem nekje slišala. In za poškodbo ni nujno, da si ekstremni športnik. Lahko si ekstremni gledališćnik.

Źe odkar sem prvić pred več kot desetimi leti prebiral Maeterlincka, me je njegovo delo mikalo – gledališko mikalo. To je tako, kot takrat, ko spomladi prvić zavohaš bezeg... in te mika, da bi si to poletje pa res vzel popoldne ćasa, legel na mehko

travo pod tisti stari oreh in bral, bral... do konca. Tako sem vedno ob misli na Maeterlincka vedela, da bo nekoč pristal na Nasmehovem odru. Pa sprva nisem bila dovolj pogumna. Preteči je moralo kar nekaj let, trdno sem morala stati na svojih nogah, dobiti nemalo spodbude – predvsem od kasnejšega prvega Slepca, da sem si upala, želela in tudi dejansko, s pomočjo ostalih entuzijastov, začela uresničevati ambiciozen projekt Slepci. Po 19 raprizah, posebnem priznanju selektorja Linhartovega srečanja, uspešni predstavitvi na svetovnem srečanju gledališč slepih BIT v Zagrebu, zaključni - Andreju posvečeni predstavi na Ptuju, nemalo ganotja v očeh odhajajočih gledalcev, božajočih kritikah, sem prepričana, da so Slepci v izvedbi vseh osmih fizično slepih igralcev... neskromno izvrstna predstava. Unikatna. Ne le pri nas, tudi v svetu. Pa je bilo na začetku projekta videti čisto drugače. Sem in tja se je našel kdo, ki je podvomil v ustreznost teksta. Iz vaje v vajo smo se spotikali, čudili, prepričevali drug drugega, spoznavali čeri simbolizma. Včasih smo se že skoraj utopili v kaki besedni zvezi, pa smo jo le začutili in odšli naprej do naslednje. Statičnost uprizoritve sicer ni bila težko izvedljiva, vendar pa mora biti všečna in je kot taka zahtevala nekaj domiselnosti. Logistika takega dela je tudi nekaj boljšega: s palico do tja, od tam z vlakom do sem, od tukaj pa s kombijem naprej... Ja, če začnem pot na vaje zgodaj zjutraj, jih bom pozno popoldne celo ujel. In tako kar nekaj petkov v letu tja in kar nekaj nedelj spet nazaj, če hočemo, da predstava stoji na trdnih nogah.

In kaj smo želeli povedati s simbolno dramo? V gledališki list smo zapisali: »Želimo, da predstava ni zgolj gledališko delo, kot ga poznamo iz repertoarja gledališča Nasmeh doslej, temveč precizen pokazatelj izgubljenosti sodobnega človeka v svetu in hkrati odnosa tega človeka do hendikepiranih. Veličina Maeterlinckovega dela je prav v njegovi širini in brezčasnosti. Kako bi lahko mi sodobni, razviti, napredni ... uvideli zablodo in izkrivljenost potrošništva, težo samosti, nezmožnost resnične bližine, nezmožnost videnja luči, resnice... Kako bi lahko spregledali slepoto sveta. Povabljeni ste, da na široko odprete oči in uzrete... Mogoče že jutri zjutraj, ko ugledate nov dan.« Dogajanje smo postavili v kletko. Sprva sem si mislila, to bo kletka sodobne družbe, potrošništva, globalizma. Kletka, iz katere izstopijo le redki, pa še tiste imamo za nore. Kot je nora naša Norica, ki edina z lučjo upanja prehaja med svetovi. S svojim zgledom želi prebuditi še druge, da bi videli bistvo življenja, smisel dejanskosti. Vendar so Slepci zaslepljeni ne le do te mere, da je ne vidijo, pač pa grede še dlje, pravo pot imajo za popolnoma nora in niti za trenutek ne pomislijo, da jim Norica zastonj poklanjala edino upanje tega sveta – luč, ljubezen, preprostost, mir... Kasneje se je med nami v integraciji s tekstom pojavljalo še množina drugih pogledov na kletko in besedilo Mojstra. Lahko bi simbolizirala tudi ujetost slepih v svet videčih – manjšina, ki životari zaradi premoči večine. Zdi se, da smo s Slepci ujeli sami sebe. Težak, na prvo branje včasih tudi nesmiseln tekst, nam je dajal toliko svobode in še več, saj smo v odrsko kletko ujeli resnične ljudi, ki v resničnem življenju fizično ne vidijo, da so lahko uprizorili vsak svoj lik Slepca. Slepca – takega, ta pravega, kot si ga upa in zmore uprizoriti le igralec, ki s slepoto nima nobenega problema, ki slepote ne tabuizira, ki jo vidi vsak trenutek... Le igralec, ki ob besedi slep lahko skomigne z rameni in se nasmehne v smislu: Nimaš kaj, tako je življenje... in gre naprej.

Celotna ekipa naših Slepcev je bila enkrat en dosežek. To, da smo dihali, se smejali, jokali skupaj, je in bo ostal v našem doživetju presežek. In med vsemi temi prijetnostmi se dogajajo tudi iskricice... večerni pogovori, spoznanja, sklepajo

prijateljstva... taka, ki bodo držala vse življenje... in še čez. To pa je na vožnji z Nasmehovim Taspisovim vozom tisto najlepše.

[Na vrh](#)

8. NAMIGI IN NASVETI: Učinkovito iskanje z Googlom – tretjič, Zasebno brskanje po internetu

Avtor in sodelavec: *Brane But*

Lektoriranje: avtor

[Pošlji komentar](#)

67. Učinkovito iskanje z Googlom - tretjič

Nadaljujemo s priročnimi nasveti za učinkovitejše guglanje:

Iskanje le po nazivu strani

Z ukazom `allintitle` Googlu zapovemo, naj išče le po nazivih in upošteva le tiste, ki vsebujejo le iskane besede. Če nas npr. zanima nega psa in bomo v iskalno okence vtipkali le ti dve besedi (nega psa), bo število zadetkov ogromno. Bolj natančne in manjše število zadetkov bomo dobili, če vtipkamo: `allintitle:nega psa`

Iskanje po nazivu in vsebini strani

Če si npr. želimo v nazivu strani najti le eno določeno besedo, za drugo besedo pa bi želeli, da se pojavi v besedilu strani, uporabimo ukaz `intitle:`, ki Googlu zapove, da mora biti beseda, ki je napisana tik za tem ukazom (brez presledka), v nazivu spletne strani, beseda, ki pa je v nadaljevanju iskalnega niza napisana (za presledkom), pa mora biti nekje v besedilu oz. vsebini strani. V tem primeru v iskalno okence vtipkamo: `intitle:pes labradorec`

Iskanje po spletnem naslovu

Obstaja pa tudi ukaz za iskanje le znotraj spletnih naslovov: `allinurl`. Če npr. iščemo spletne strani o Ivanu Cankarju in želimo dobiti le zadetke, ki imajo v spletnem naslovu obe besedi (ivan cankar), bomo v iskalno okence vtipkali: `allinurl: "ivan cankar"`

Iskanje po spletnem naslovu in vsebini strani

Različne ukaze lahko tudi kombiniramo. Če npr. želimo, da ima spletni naslov besedi `ivan cankar`, v vsebini strani pa njegovo delo `Na klancu`, pri čemer želimo iskati zgolj po spletnih straneh v Sloveniji, bomo v iskalno okence vtipkali: `allinurl: "ivan cankar" "na klancu" site:.si`

Iskanje slik

Če pred iskalnim nizom vtipkamo besedo `images`, bo Google na vrhu seznama zadetkov prikazal nekaj slik iskalnega niza, npr.: `images dekle`

Sicer je pa Google za iskanje slik pripravil posebno podstran, do katere lahko pridemo na dva načina:

- v naslovno vrstico brskalnika vtipkamo spletni naslov `images.google.si` (za slovensko podstran) oz. `images.google.com` (za angleško podstran);
- na Googlovi strani z osnovnim iskanjem kliknemo povezavo "Slike" levo zgoraj v prvi vrstici).

Iskanje datotek po njihovem formatu

Datoteke so lahko napisane v različnih formatih oz. oblikah, npr. MS Word (doc), MS Excel (xls), PowerPoint (ppt), pogosta oblika je pdf. Če bi radi brali nek dokument le v določeni obliki, lahko uporabimo ukaz filetype:, ki mu brez presledka sledi oznaka oblike dokumenta. V iskalno okence vtipkajmo npr.: analiza slepih filetype:doc

Povezava: <http://www.google.si/>

Vir: Mislil sem, da obvladam Google, M. Mazzini, 2009

68. Zasebno brskanje po internetu

Spletni brskalnik pri našem deskanju po internetu beleži celotno zgodovino brskanja, kar pa nas včasih lahko postavi v nerodnem in neprijeten položaj. Ko npr. deskamo preko svojega računalnika, ki pa ga uporabljajo tudi drugi, še posebno pa v primeru, ko uporabimo tuj računalnik, je lahko na udaru naša zasebnost, saj imajo drugi možnost, da vidijo, po katerih spletnih straneh smo brskali in kaj vse smo si ogledovali.

Vse novejšje različice spletnih brskalnikov omogočajo tudi brskanje po internetu brez puščanja sledi, omogočajo torej možnost zasebnega brskanja. Med zasebnim brskanjem brskalnik ne shranjuje zgodovine brskanja, iskanja, prenosov in spletnih obrazcev, piškotov ter začasnih datotek. Datoteke, ki jih prenesemo in zaznamki, ki jih ustvarimo med zasebnim brskanjem, pa se ohranijo.

Ob vklopu funkcionalnosti zasebnega brskanja se v spletnem brskalniku odpre novo okno, kjer lahko brskamo po internetu brez puščanja sledi. Zasebno brskanje izključimo preko izbire ukaza na meniju, kjer smo ga vključili ali pa z zapiranjem brskalnika.

Za nekaj spletnih brskalnikov, ki jih največ uporabljamo, si pogledajmo, kako vključimo možnost zasebnega brskanja.

- Internet Explorer 9: v menijski vrstici v meniju Orodja izberemo ukaz "Brskanje InPrivate" ali s pritiskom na kombinacijo tipk Ctrl+Shift+P.

- Mozilla Firefox 11: v meniju Orodja izberemo ukaz "Vključi zasebno brskanje" ali s kombinacijo tipk Ctrl+Shift+P.

- Google Chrome 18: v meniju Orodja izberemo ukaz "Novo okno brez beleženja zgodovine" ali s kombinacijo tipk Ctrl+Shift+N.

- Apple Safari 5: kliknemo na "Nastavitve" in izberemo "Private browsing", s pritiskom na gumb "OK" se nam bo desno v naslovni vrstici prikazala oznaka "Private".

Velja pa poudariti, da možnost zasebnega brskanja po svetovnem spletu ni vsemogočna. Določena spletna mesta bodo namreč še vedno zbirala naše podatke in jih dajala v skupno rabo kljub temu, da uporabljate način deskanja brez puščanja sledi. Tudi naš ponudnik internetnih storitev še vedno sledi stranem, ki jih obiskujemo.

Viri:

- <http://www.racunalniske-novice.com>
- portali spletnih brskalnikov

[Na vrh](#)

9. OGLASNA DESKA: Igra povezuje osebe s posebnimi potrebami z večinsko populacijo

Avtor: *Slavica Zupanič*

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošlji komentar](#)

Festival športno družabnih srečanj otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami in mimoidočih

Igra je ena od prvih socialnih dejavnosti človeka in prav zato ohranja svojo pristnost. V njo ljudje vstopamo sproščeno in se iz tega razloga počutimo veliko bolj enakovredni kot v drugih življenjskih situacijah. Povezovanje skozi igro je tudi osnovno vodilo dogodkov, ki se odvijajo v okviru mednarodnega festivalskega leta »Igraj se z mano«. Namen teh aktivnosti je spodbujanje socialne povezanosti ali vključenosti med otroci, mladostniki in odraslimi osebami s posebnimi potrebami na eni, z večinsko populacijo na drugi strani.

Organizatorja vseh dogajanj sta Zavod za usposabljanje Janeza Levca in Društvo za kulturo inkluzije, med sodelujočimi pa številne šole, zavodi, nevladne organizacije in posamezniki. Zaradi obiskov organiziranih skupin ter postankov slučajno mimoidočih je gneča na prireditvenih prostorih precejšnja. Seveda so ti na najbolj frenkventnih točkah v mestu kot so: Prešernov trg, park Tivoli, Cankarjev dom ...

Kulturni in športni dogodki, različne socialne igre ter številni nastopi so namenjeni otrokom in mladostnikom s posebnimi potrebami, predvsem pa druženju vseh ljudi, ne glede na starost, izobrazbo in ostale socialne posebnosti (vera, rasa, hendikep). Vse aktivnosti potekajo z enim samim ciljem, da bi družba postala bolj razumevajoča in spoštljiva do drugačnosti, skratka to je promoviranje pravice do enakosti in nezapostavljanja.

Letos poteka že 6. Mednarodno festivalsko leto, ki združuje 4-dnevni festival »Igraj se z mano«, športno-družabna srečanja, likovni natečaj, potujočo razstavo in inkluzivno doživljajsko pedagogiko. Vse aktivnosti imajo mednarodni značaj in potekajo v Ljubljani, Mariboru ter na Muti skozi vse leto. Najobsežnejši del projekta je 4-dnevni festival »Igraj se z mano«, ki se je v središču Ljubljane odvijal med 29. majem in 1. junijem. Na glavnem odru so se vrstili nastopi glasbenih, plesnih in dramskih skupin, povsod naokrog pa so bili animacijski kotički in številne delavnice. V eni od teh smo sodelovali tudi akterji delavnic v projektu Bontonček, ki ga izvaja Društvo za teorijo in kulturo hendikepa. Člani, ki smo sicer na osnovnih šolah in v četrtnih mladinskih centrih aktivni vse leto, smo bili na festivalu prisotni dva dni. Ekipi sta bili sestavljeni iz senzorno in gibalno oviranih, nekateri so imeli svoje osebne asistente, pa še štirinožni pomočnik nam je delal družbo. Ta je bil pravi magnet za otroke, ki so z nami odigrali kakšno od prilagojenih družabnih iger za slepe (šah, domine, človek ne jezi se, štiri v vrsto). Zraven tega pa so nas presenečali z neposrednimi vprašanji; ja, otroška radovednost in odkritosrčnost zares nimata meja. Največja zanimivost pa je vsekakor bila, ko smo jim na brajev pisalni stroj napisali njihova imena in jim lističe izročili v spomin na festival »Igraj se z mano«.

Na koncu bi rada dodala le še osebno izkušnjo. Pri igranju prilagojenih družabnih iger sem se vedno počutila bolj ali manj enakovredno; tudi odvisno od tega, ali sem igrala z odraslimi ali z otroki. Če kot čutilo uporabljaš tip namesto vida, vse poteka nekoliko počasneje. To pa zahteva od soigralcev malce večjo strpnost, vrednote, ki je eni premorejo več, drugi spet manj. Nekateri jo želijo osvojiti, drugim je malo mar za njo. Ja, ljudje smo pač različni.

[Na vrh](#)

10. NOVIČKE: **Lexmark svoje rešitve prilagodil slepim in slabovidnim.** Izšel Windows 8. Mariborski študentje razvijajo dostopnost slepim na pametnih telefonih. AIM Aol instant messenger omogoča dopisovanje tudi z Gmail uporabniki. Olympus DM670 lahko služi kot zvočna kartica

Avtor in sodelavec: *Jure Srebrović*

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošlji komentar](#)

Lexmark svoje rešitve prilagodil slepim in slabovidnim

Družba Lexmark je predstavila novo rešitev Lexmark Accessibility Speech Solution, ki uporabo tiskalnikov in večopravnih naprav podjetja s pomočjo glasovnega vodenja prilagaja slepim in slabovidnim uporabnikom. Tiskalniki nam tako izgovarjajo stanja naprav kot so: pomanjkanje papirja, tonerja in ostala sporočila, ki jih videči vidijo le na zaslonu naprave.

Slepi ali slabovidni uporabnik preprosto pritisne na kombinacijo tipk * in 0, zatem pa mu naprava predvaja aktualna obvestila prek vgrajenega zvočnika. Lexmark je že pripravil več kot 60 prednastavljenih sporočil, ki jih je mogoče po potrebi popolnoma prirediti posameznemu okolju ali uporabniku. Glasovna podpora je na voljo za vse funkcije tiskalnika, vključno s tiskanjem, kopiranjem, zajemanjem, faksiranjem ter omrežno hrambo ali e-poštnim pošiljanjem dokumentov.

Vir: <http://www.racunalniske-novice.com/>

Izšel je Windows 8 Release Preview

Izšla je Release Preview različica operacijskega sistema Windows 8, ki je zadnja faza pred končno različico. Slednjo lahko glede na dosedanje napovedi pričakujemo predvidoma jeseni.

Windows 8 bodo prinesle številne novosti, med najbolj opaznimi seveda nov uporabniški vmesnik Metro ter nov koncept aplikacij. Te bodo tekle v celozaslonskem načinu, kot smo že vajeni na tabličnih računalnikih in pametnih mobilnikih, od tam pa bo oziroma je Microsoft na računalnike prenesel tudi koncept trgovine z aplikacijami. Seveda bo tudi mnogo drugih novosti.

Nov uporabni vmesnik pa žal ni najbolj prijazen slepim in slabovidnim uporabnikom, saj se vse več ali manj nahaja v tako imenovanih zavihkih oziroma tabih. Če smo do slej bili navajeni pritisniti alt za datoteko in iti desno do ustreznega menija in potem gor ali dol do zelene opcije, so sedaj v osmici, kot sem izvedel, tako imenovani tabi (zavihki), med katerimi se načeloma lahko sprehajamo s tipko control tab in tab, vendar po pričevanju računalniškega programerja in svetovalca Hrvoja Katića iz Hrvaške to vseeno ni najbolj prijazno za slepe uporabnike. Za predstavo, meniji v Windowsih 8 bodo taki, kot so sedaj v Microsoft Office-u 2007 in 2010.

Vir: <http://dne.ena.com/Internet-in-programi/>

Mariborski študentje začeli razvijati dostopnost slepim na pametnih telefonih touch screen Android

Nekateri ste morda že slišali, da so lansko leto v Ameriki na tekmovanju z mobilnimi aplikacijami štirje mariborski študenti računalništva zasedli prvo mesto. Zamislili so si, da bi delo s pametnimi telefoni poskušali kar se da približati slepim in močno slabovidnim uporabnikom. Pametni telefoni namreč delujejo na način, da imamo lahko nameščenih več tako imenovanih namizij (desktop). To je podobno, kot bi imeli v rokah več telefonskih aparatov. In tako so Mariborčani razvili svoj uporabniški desktop, ki je prilagojen za slepe. Deluje tako, da nam medtem, ko drsimo s prstom po zaslonu, naprava s pomočjo govornega sistema (nemški, ki je prilagojen za slovenščino) izgovarja, kje se nahajamo. Za klik določene aplikacije je potrebno najprej s prstom oditi na zeleno aplikacijo, npr. imenik, nato pa dvigniti prst in kamorkoli na telefonu še enkrat rahlo pritisniti in telefon nam bo odprl zeleno aplikacijo. Enako je s pisanjem črk in števil v primeru klicanja, kar zna biti precej zamudno in tvegano.

Do sedaj so razvili naslednje aplikacije: imenik, kompas, aplikacijo Kje sem in možnost klicanja. Aplikacija Kje sem nam preko navigacije oziroma s pomočjo satelitov pove, kje se nahajamo, vendar v mojem primeru testiranja ta aplikacija še ni delovala tako, kot bi morala. Vendar je to za nas slepe precej zahtevno, saj si težko predstavljamo, kje je katera tipka oziroma ikonica, ker je zaslon popolnoma gladek. V prihodnje bodo razvili še detektor barv, da nam bo telefon lahko povedal, kakšne barve je na primer naša obleka, razvili bodo tudi aplikacijo, preko katere nas bo doma lahko nekdo opazoval in nas preko tega, kar bo na računalniku videl, usmerjal in bo naš navigator od doma, oziroma če se bomo izgubili, nam bo ta oseba lahko povedala, če bo prostor prepoznala, kam moramo iti. Te aplikacije seveda potrebujejo dostop do interneta. To pomeni, da bo moral vsak, ki bo to uporabljal, imeti zakupljeno določeno količino internetnega paketnega prenosa.

Njihov program je bil zaenkrat predstavljen zgolj na nekaj telefonih izključno za preizkusne namene. Študenti te aplikacije razvijajo na telefonih s programsko opremo Android, ki so precej cenejši od Appleovih I-phonov in I-padov. Ob neki drugi priložnosti sem preizkusil Appleove izdelke, ki imajo govorno podporo, že vgrajeno v osnovi, a je tudi tukaj delo za slepe precej zahtevno.

Vir: Jure Srebrovič

Program AIM Aol instant messenger omogoča dopisovanje tudi z Gmail uporabniki

Nekateri, predvsem naprednejši uporabniki, verjetno poznate program Aol instant messenger AIM, ki smo ga slepi uporabljali predvsem za dopisovanje preko FaceBooka, preden je Skype uvedel to opcijo. Ta program odslej nudi tudi vpis v Google, tako da si bomo slepi odslej brez problema lahko pisali tudi z Gmail uporabniki. Po tistem, ko smo že vpisani v FaceBook, preprosto s tabom poiščemo opcijo sign to Gmail in nato v polja, ki se prikažejo, vpišemo Gmail podatke. Ko se vpišemo, imamo najprej na vrhu Googlove stike, dol naprej pa FaceBook stike. V kolikor ste registrirani pri Aolu, pa še Aimove stike. Ta možnost vpisa v Gmail je

dostopna od različice Aima 7.5.12.6 dalje. Prej je to možnost ponujal le GoogleTalk, ki pa slepim zaradi pretežno grafičnega vmesnika ni najbolj prijazen.

Vir: Jure Srebrovič

Olympus DM670 na računalniku lahko služi tudi kot zvočna kartica

Oktober 2011 je v Slovenijo prišel izredno zmogljiv diktafon Olympus DM 670. Odlikujejo ga trije izredno natančni mikrofoni, primerni za kakovostno stereo snemanje, 8 GB notranjega spomina z možnostjo nadgradnje do 32 GB dodatnega z kartico Micro SD. Obstaja pa še cela vrsta nastavitvev, ki so večina dostopne z glasovnim vodnikom, prevedenim v mnoge jezike, med drugimi tudi že v slovenščino. Govorni vodnik nam ne more brati zgolj naslovov posnetkov (razen sistemskih map), ter nastavitve datuma in ure, saj ni zasnovan kot sinteza govora. Uporabljamo ga lahko kot snemalnik, mp3/wma in wav predvajalnik ter kot zvočno kartico. Slednje nam pride zelo prav, ko na primer nameščamo Windowse na svoj računalnik.

Kako to uporabljati? V diktafonu preprosto odidemo do USB nastavitvev in mu nastavimo composit, sestavljeni razred. S tem poleg dostopa do pomnilnika na računalniku dobimo tudi pri predvajanju in snemanju možnost izbire diktafona. To pomeni, če na primer izberemo predvajanje speaker control DBR in snemanje microphone control DBR, bomo Jaws slišali na diktafonu, mikrofoni pa bomo lahko uporabili za snemanje zvokov na računalniku ali na primer pogovore preko Skype. Ta možnost je zelo prijazna za tiste, ki sami nameščajo Windowse in še nimajo nameščene zvočne kartice. Po priklopu na računalnik na ta način je potrebno le še oditi v meni glasnost in na Windowsih nastavit glasnost 100 %, saj je privzeta vrednost 18 %. Diktafon je zelo majhen, izgleda kot kakšen manjši mobilni telefon in je zelo enostaven za roko. Edina slabost je ta, da mu občutljivost mikrofona ter preklapljanje med samodejnim in ročnim načinom izbire glasnosti snemanja ne moremo spreminjati, če je priključen na računalnik in je za vsako spremembo potrebno diktafon izključiti iz računalnika. Ima izredno nizko porabo energije, deluje na 2 majhni AAA bateriji, ki pri zmerni uporabi zdržita tudi do 3 tedne. Polni se lahko preko računalnika, vendar je zato potrebno USB imeti na storage, ne na composit, razen če imamo aktivirano, da nas vpraša za USB način. V tem primeru je potrebno izbrati AC adapter. Interni zvočnik ni tako močan, na slušalkah ali računalniških zvočnikih pa se odlično sliši. Dobi se ga že za ceno 190 evrov v podjetju PBC Ljubljana, ki nam za to isto ceno namesti še slovenski govorni vodič.

Vir: Jure Srebrovič

[Na vrh](#)

© 2002-2012, [Uredništvo Rikoss](#), [Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)